

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні вказівки
до виконання розрахункової роботи
для здобувачів вищої освіти
галузі знань 07 – управління та адміністрування
спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування
усіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри
фінансів, банківської справи та
страхування
Протокол № 13 від 10.02.2020

Страховий менеджмент. Методичні вказівки до виконання розрахункової роботи для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 – управління та адміністрування спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування усіх форм навчання / Укл.: Панченко О.І., Шпомер Т.О. – Чернігів: ЧНТУ, 2020. – 40 с.

Укладачі: Панченко Олена Іванівна, кандидат економічних наук, доцент
Шпомер Тетяна Олександрівна, кандидат економічних наук,
асистент

Відповідальний за випуск: Дубина Максим Вікторович, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
доктор економічних наук, професор

Рецензент: Дубина Максим Вікторович, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
доктор економічних наук, професор

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ.....	5
2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ ЇЇ ВИКОНАННЯ.....	6
3 ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ	7
4 РОЗРАХУНКОВА ЧАСТИНА РОБОТИ.....	9
4.1 Умови виконання розрахункової частини роботи.....	9
4.2 Аналіз діяльності страхової компанії на основі тестів раннього попередження	9
5 ВАРІАНТИ РОЗРАХУНКОВОЇ ЧАСТИНИ РОБОТИ.....	19
5.1 Вихідні дані для 1-го варіанту.....	19
5.2 Вихідні дані для 2-го варіанту.....	26
5.3 Вихідні дані для 3-го варіанту.....	33
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	40

ВСТУП

Страховання є специфічним видом підприємницької діяльності, поява якого пов'язана із скасуванням державної монополії у страховій сфері. Ефективний розвиток страхової компанії значною мірою визначається забезпеченням її діяльності достатнім обсягом фінансових ресурсів, досягненням оптимальної структури капіталу та активів. Забезпечення функціонування страхової компанії необхідними фінансовими ресурсами здійснюється у процесі її фінансової діяльності.

Одним із найбільш суттєвих фінансових ресурсів, яким володіє страхова компанія, є її власний капітал, ефективно управління яким є запорукою її фінансової стійкості. В той же час з огляду на специфіку страхової діяльності важливим джерелом фінансових ресурсів страхових компаній є страхові резерви, які формуються із отриманих страхових премій. Оптимальне поєднання власного капіталу та страхових резервів для фінансування діяльності страхової компанії є запорукою її ефективного розвитку.

Розрахункова робота з дисципліни «Страховий менеджмент» передбачається навчальним планом для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування» і є важливим етапом оволодіння дисципліною.

Метою виконання розрахункової роботи є ознайомлення з практичними аспектами діяльності страхової компанії та методикою оцінки її фінансової надійності для розробки заходів щодо її підвищення.

Завданнями розрахункової роботи є:

- ознайомлення з основами діяльності страхової компанії та особливостями її організації;
- визначення специфіки діяльності страхової компанії та кругообігу її грошових коштів;
- набуття знань щодо аналізу діяльності страховика, який базується на тестах раннього попередження;
- набуття навичок оцінки фінансового стану страхової компанії;
- набуття навичок прийняття рішення щодо покращення діяльності страховика.

У процесі виконання розрахункової роботи здобувачі вищої освіти повинні застосовувати набуті в процесі вивчення навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» теоретичні знання та практичні навички для оцінки фінансового стану страховика, розробити заходи, щодо його покращення та належним чином оформити результати дослідження.

Розрахункова робота спрямована на поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо управління діяльністю страхової компанії з урахуванням особливостей її розвитку в сучасних умовах, тому в теоретичній частині розрахункової роботи необхідно розглянути специфіку діяльності однієї із страхових компаній, що діє на вітчизняному страховому ринку.

1 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

Розрахункова робота з дисципліни «Страховий менеджмент» повинна виконуватись відповідно до визначеної структури та з урахуванням встановлених вимог щодо її оформлення.

Загальний обсяг розрахункової роботи повинен складати 15 – 20 сторінок тексту та містити структурні елементи в такій послідовності:

- титульний аркуш (обов'язкове зазначення варіанту);
- зміст (обов'язкове зазначення сторінок);
- вступ;
- теоретична частина;
- розрахункова частина;
- висновки;
- перелік використаної літератури;
- додатки.

Здобувач вищої освіти повинен здати роботу викладачу на перевірку в установленій строк, але не пізніше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії.

Розрахункова робота включає теоретичну та практичну частину, оскільки така структура сприяє активізації самостійної праці здобувачів вищої освіти і вимагає опрацювання існуючих літературних джерел, а також нормативно-правових документів з питань страхового менеджменту на основі оцінки фінансового стану страхової компанії.

У *вступі* до розрахункової роботи необхідно коротко сформулювати актуальність та мету як теоретичної, так і розрахункової частини роботи.

Теоретична частина розрахункової роботи розкривається на основі літературних джерел, вказаних у методичних рекомендаціях, літератури, самостійно обраної здобувачами вищої освіти, а також інформації з сайтів страхових компаній. Органічний зв'язок теорії з практикою складає методологічну основу вивчення курсу «Страховий менеджмент», тому при розгляді теоретичної частини необхідно використовувати приклади з практичної діяльності страхових компаній та розкрити їх сучасні проблеми.

У *розрахунковій частині* роботи передбачається проведення аналізу діяльності страхової компанії на основі тестів раннього попередження, для чого здійснюються порівняння фактичних фінансових показників страховика з показниками, визначеними Нацкомфінпослуг, їх узагальнення та оцінка ризиків діяльності. Методика проведення аналізу діяльності страховика детально представлена в розділі 6 методичних рекомендацій, а

звітність для проведення розрахунків в додатках.

У висновках коротко характеризуються результати розрахунків фінансових показників діяльності страхової компанії.

Перелік використаної літератури включає опрацьовані літературні джерела, а також нормативно-правові документи, які використані в розрахунковій роботі. Необхідно використовувати сучасну літературу та діючі законодавчі документи.

2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ ЇЇ ВИКОНАННЯ

Розрахункова робота повинна бути написана чітко, розбірливо, без помилок та виправлень на папері формату А4 або надрукована за допомогою комп'ютеру у форматі MS Word (14 шрифт, 1,5 інтервал); поля аркушу: ліворуч – 30мм, верхнє – 20мм, праворуч – 20мм, нижнє – 20мм).

Нумеруються сторінки у верхньому правому куті, починаючи з другого аркушу. Якщо в розрахунковій роботі наводиться матеріал з літературних джерел, то необхідно надавати посилання, вказавши джерело за номером у списку використаної літератури.

Таблиці та рисунки, які розміщені в тексті повинні мати заголовок, окрему нумерацію та одиниці виміру. Номери таблиць і формул подвійні, відокремлені крапкою і означають: перше число це номер розділу, а друге – номер матеріалу в межах розділу. Весь ілюстративний матеріал розміщують у безпосередній близькості від місця, де про нього йде мова.

Використану літературу необхідно надавати в алфавітному порядку мовою оригіналу та оформлювати відповідно до встановлених вимог. До списку використаної літератури варто включати джерела, які цитуються, та ті, з якими здобувач вищої освіти ознайомився в процесі підготовки розрахункової роботи.

Розрахункова робота з дисципліни «Страховий менеджмент» виконується здобувачами вищої освіти за індивідуальним варіантом, оформляється відповідно до вказаних вимог і здається викладачу на перевірку у визначений термін. Після перевірки та доопрацювання розрахункової роботи вирішується питання про її зарахування. Розрахункова робота оцінюється відміткою «Зараховано», «Не зараховано».

Таблиця 2.1 – Критерії оцінки якості розрахункової роботи

Характеристика роботи	Максимальна кількість балів
1. Робота за змістом і оформленням відповідає вимогам.	10
2. Теоретична частина містить аналіз діяльності страхової компанії на ринку та аналіз бізнес-процесів компанії. Подана	40

інформація відображає зміст чинних нормативно-правових документів і містить елементи наукового пошуку.	
3. Усі показники тестів раннього попередження розраховані правильно. Таблиці складено вірно та проведено їх аналіз.	40
4. Студентом не порушено план виконання роботи	10
Усього	100

Розрахункову роботу «Зараховано», якщо студент в результаті її перевірки набрав від 80 до 100 балів, та «Не зараховано» – якщо менше 80 балів. Студенти, розрахункові роботи яких не зараховані, мають виконати її повторно за новим завданням.

3 ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

Теоретична частина розрахункової роботи присвячена комплексній оцінці діяльності страхової компанії, яка обирається кожним здобувачем вищої освіти самостійно та її назва повідомляється викладачу. Така оцінка вимагає комплексного аналізу широкої бази інформаційних джерел із проведенням ретельного розгляду фундаментальних зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на діяльність страхової компанії та включає два етапи.

1-й етап – аналіз страхової компанії на ринку.

При аналізі страхової компанії на ринку виконується аналіз: макросередовища, ринку страхування, конкурентного середовища та місця страхової компанії на ринку.

Аналіз макросередовища передбачає аналіз та визначення тенденцій розвитку фондового ринку, банківського та інших фінансових секторів, валютного ринку, а також тенденцій розвитку інших галузей, що стимулюють попит на послуги страхування.

Аналіз страхового ринку передбачає:

- аналіз нормативної бази, що регулює діяльність страхового ринку;
- аналіз концентрації ринку страхування;
- оцінку перестрахової діяльності;
- оцінку динаміки активів страховиків та інше.

Аналіз конкурентного середовища здійснюється на основі існуючої інформації щодо позиції страхової компанії на ринку страхування, корпоративної стратегії та власних конкурентних переваг.

Для визначення місця страхової компанії на ринку проводиться порівняння основних балансових та фінансових показників компанії з іншими учасниками страхового ринку, за такими параметрами:

- обсяг активів та їх основних складових і визначення місця компанії в галузі по цій величині;
- розмір власного капіталу та його основних складових (місце в галузі);
- обсяг страхових премій у розрізі видів страхування;
- розмір гарантійного фонду та його основних складових;
- обсяг валових і чистих премій;

- величини прибутку в порівнянні з конкурентами;
- обсяг вихідного перестраховування та ін.

2 - й етап – аналіз бізнес-процесів страхової компанії.

Аналіз бізнес-процесів страхової компанії відбувається на основі:

- внутрішніх документів страховика (статуту, положень про правління, спостережну раду, службу внутрішнього аудиту тощо);
- документів, що висвітлюють юридичні й фінансові аспекти участі у холдингових компаніях, фінансово-промислових групах;
- організаційної схеми кадрової структури страховика;
- історичної довідки про страхову компанію;
- інформації про засновників та власників: частки участі, динаміка їх змін;
- інформації щодо існуючих претензій та санкцій до страхової компанії та інших документів.

На основі вищенаведених даних необхідно зробити оцінку щодо:

а) розміру страхової компанії:

- кількості та якості філіальної мережі;
- чисельності персоналу;
- організаційної структури страхової компанії;

б) ТОП-менеджменту страхової компанії та якості персоналу;

в) видів страхування та страхової політики;

г) відповідності діяльності страхової компанії ліцензійним умовам;

д) ефективності діяльності та відповідності законодавчим та ринковим умовам;

е) інформаційної відкритості та іншого.

У процесі оцінки діяльності страхової компанії можна використовувати рейтингову оцінку фінансової стійкості страховиків України. Офіційним рейтингом вітчизняних страховиків є Insurance Top, який публікується у періодичній пресі, а також на сайтах www.insurancetop.com, www.uainsur.com Лігою страхових організацій України на підставі даних Українського науково-дослідного інституту «Права й економічних досліджень».

Рейтинг 100 страховиків формується за такими основними показниками:

- валюта балансу та її темп росту;
- власний капітал і його частка у валюті балансу;
- обсяг зібраних страхових премій, зокрема за видами страхування;
- частка перестраховування в страхових преміях;
- страхові виплати, зокрема за видами страхування;
- рівень виплат і його темп росту;
- обсяг страхових резервів і рівень їхнього покриття інвестиційними активами і коштами;
- частка компанії в загальному обсязі страхових премій по страховому ринку;
- розмір гарантійного фонду;
- розмір і структура активів.

Однак треба відзначити, що Insurance Top передбачає тільки ранжирування компаній за величиною об'ємних показників. Але ця інформація є корисною в умовах досить закритого інформаційного простору вітчизняної фінансової системи. Таке ранжирування дає змогу скласти уявлення не про фінансову стійкість, а в кращому випадку про платоспроможність страховика з погляду величини власних засобів і його ділової активності (величини зібраних премій і сформованих страхових резервів). Це ранжирування не ставить метою можливість оцінки фінансової стійкості страховика.

4 РОЗРАХУНКОВА ЧАСТИНА РОБОТИ

4.1 Умови виконання розрахункової частини роботи

У розрахунковій частині роботи передбачається проведення аналізу фінансового стану страхової компанії на основі оцінки рівня її фінансової стійкості. Для цього використовуються Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків, затвердженого Нацкомфінпослуг (розпорядження від 17.03.2005 р. №3755), відповідно до яких необхідно розрахувати показники тестів раннього попередження. Розрахунок цих показників здійснюється за два роки, на основі наведеної фінансової та страхової звітності страхової компанії. Результати необхідно представити у вигляді розрахунку показників, заповнених таблиць та відповідних висновків.

Варіанти вихідних даних вказаних у методичних вказівках розподіляються між академічними групами. Кожен здобувач вищої освіти повинен виконати розрахункову роботу за варіантом своєї групи, збільшуючи кожен цифру, що використовується в розрахунках на власний порядковий номер у журналі групи.

У випадку, коли здобувачі вищої освіти мають фінансову та страхову звітність за останні роки страхової компанії, якій присвячений теоретичний розділ, вони можуть її використовувати для виконання розрахункової частини. Але при цьому необхідно вчасно повідомити викладача.

4.2 Аналіз діяльності страхової компанії на основі тестів раннього попередження

Управління процесом досягнення фінансової стійкості страховика багато в чому залежить від якості та повноти інформації щодо його фінансового стану, яка втілюється у певних показниках. Показник платоспроможності страхової компанії, відіграє ключову роль в оцінці її фінансового стану. Але на підставі цього одного показника неможливо достовірно оцінити фінансовий стан страховика та його фінансову стійкість. Потрібна розгорнута картина, яку може змалювати лише низка відповідних показників.

Побудова системи показників фінансової стійкості вітчизняних страховиків у нашій країні тільки почалася. Цей процес перебуває під значним впливом досвіду країн із розвиненими страховими ринками, де подібні показники використовуються вже десятки років.

Існує багато публікацій із викладенням зарубіжного досвіду, з описанням окремих показників та методів їх обчислення. На базі закордонного досвіду створюються системи показників, які використовуються для рейтингових оцінок страхових компаній.

Але у зв'язку із тим, що в різних країнах одні й ті ж самі показники досить часто використовуються під неоднаковими назвами, а також у зв'язку із особливими труднощами, пов'язаними із перекладом, у практиці вітчизняного страхового ринку використовувати зарубіжні підходи досить проблематично. Тому виникла необхідність адаптації системи показників оцінки фінансового стану страхових компаній до офіційної термінології, яка застосовується у національній фінансовій та спеціалізованій страховій звітності.

Прикладом використання такої системи показників є методика оцінки фінансового стану страховиків, яка базується на «тестах раннього попередження». Аналіз фінансового стану страховиків здійснюється за допомогою аналізу відносних коефіцієнтів, їх динаміки, а також динаміки ключових абсолютних показників.

Такі тести використовуються для аналізу та оцінки фінансового стану страхових організацій у багатьох західноєвропейських країнах і вважаються зручним та дієвим аналітичним інструментом.

Національна комісія, що здійснює регулювання ринків фінансових послуг України «з метою стандартизації процедур здійснення аналізу фінансової надійності страховиків» своїм Розпорядженням затвердила Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків, які базуються на тестах раннього попередження. Відповідно до Рекомендацій здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, доходності, ліквідності і надається відповідна оцінка.

Тести раннього попередження – це набір критеріїв (показників), що дозволяють оцінити в комплексі фінансовий стан страхової компанії. Вони базуються на принципі порівняння фактичних фінансових показників (коефіцієнтів) діяльності страховиків з визначеними Нацкомфінпослуг нормативами (певний діапазон значень).

Для аналізу використовуються такі форми фінансової звітності: «Баланс», «Звіт про фінансові результати», «Звіт про рух грошових коштів», «Звіт про власний капітал», спеціалізована страхова звітність – Звітні дані страховиків, затверджені розпорядженням Нацкомфінпослуг від 15.09.2005 №4619 «Про внесення змін та доповнень до Порядку складання звітних даних страховиків».

Слід зазначити, що термінологія, використовувана для розрахунку показників, що містяться в тестах раннього попередження, не повною мірою відповідає термінології, застосовуваній у офіційній фінансовій та спеціалізованій звітності вітчизняних страховиків. Тому в Розпорядженні

містяться певні пояснення, для розрахунку показників тестів раннього попередження (таблиця 4.1).

У таблиці формули записані відповідно до форм звітних даних, затверджених розпорядженням Нацкофінпослуг. У квадратних дужках наводяться формули для страховиків зі страхування життя, якщо вони відрізняються від формул для страховиків з загальних видів страхування.

При записі формул у таблиці 4.1 використовують такі умовні позначення: Ф1 – баланс, Р1 – розділ 1 звіту, Р3 – розділ 3 звіту, Р4 – розділ 4 звіту, (П) – на початок річного звітного періоду, (К) – на кінець річного звітного періоду, якщо не зазначено – на кінець річного звітного періоду.

Таблиця 4.1 – Показники, які використовуються при розрахунку тестів раннього попередження

№ з/п	Термін	Зміст	Формула
1	Чистий капітал, капітал	Активи по балансу за вирахуванням нематеріальних активів та зобов'язань по балансу	Ф1: 1300 – 1000 – 1595 – 1695 – 1700
2	Високоліквідні активи	Грошові кошти та їх еквіваленти	Ф1: 1165
3	Зобов'язання, загальна сума зобов'язань	Зобов'язання по балансу	Ф1: 1595 + 1695 + 1700
4	Дебіторська заборгованість	Усі види дебіторської заборгованості відповідно до балансу	Ф1: 1040 + 1125 + 1130 + 1135 + 1155 + 1045
5	Сума чистих премій	Валовий обсяг зібраних премій за вирахуванням частки, належної перестраховикам	Р1: 010 – 020 [Р1: 080 – 090]
6	Зароблені страхові платежі	Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя	Р1: 070**
7	Чистий прибуток (або збиток)	Чистий прибуток (збиток) відповідно до звіту	Ф2: 2350 (або 2355)
8	Виплати і витрати	Страхові виплати та відшкодування, а також витрати, пов'язані з врегулюванням страхових випадків, збільшені на суму резервів збитків на кінець звітного періоду та зменшені на суму резервів збитків на початок звітного періоду	(Р1: 240 + 320 + 330) + Р3(К)070 – Р3(П)070 + Р4(К)070 – Р4(П)070
9	Прибуток від фінансової діяльності	Дохід від участі в капіталі та інші фінансові доходи за вирахуванням витрат від участі в капіталі та інші фінансові витрати	Ф2: 2200 + 2220 + 2240 – 2250 – 2255 – 2270
10	Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року	Сума довгострокових фінансових інвестицій, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств, та інших фінансових	(Ф1: 1030(П) + 1035(П) + 1160(П) + 1030(К) + 1035(К) + 1160(К)) / 2

		інвестицій та поточних фінансових інвестицій на початок і кінець звітного періоду, поділена на два	
11	Чисті страхові резерви	Страхові резерви за балансом за вирахуванням частки перестраховиків у страхових резервах	Ф1: 1530 – (частка перестраховиків у страхових резервах)

Тести раннього попередження, запроваджені Нацкомфінпослуг, включають 11 показників, сукупні результати за якими групуються у спеціальні аналітичні таблиці і дають Нацкомфінпослуг змогу оцінити фінансову надійність кожного конкретного страховика (таблиця 4.2).

Таблиця 4.2 – Показники тестів раннього попередження та методика їх розрахунку

№ з/п	Показник	Метод розрахунку	Формула
1	2	3	4
1	Показник дебіторської заборгованості	ПДЗ = 100% × (Дебіторська заборгованість) / (Чистий капітал)	$100 \times (\Phi_1 1040 + 1125 + 1130 + 1135 + 1155 + 1045) / (\Phi_1 1300 - 1000 - 1595 - 1695 - 1700)$
2	Показник ліквідності активів	ПЛА = 100% × (Високоліквідні активи) / (Зобов'язання)	$100 \times (\Phi_1 1165) / (\Phi_1 1595 + 1695 + 1700)$
3	Показник ризику страхування	ПРС = 100% × (Сума чистих премій за всіма полісами) / (Чистий капітал)	<i>Життя:</i> $100 \times (P_1 080 - 090) / (\Phi_1 1300 - 1000 - 1595 - 1695 - 1700)$ <i>Не життя:</i> $100 \times (P_1 010 - 020) / (\Phi_1 1300 - 1000 - 1595 - 1695 - 1700)$
4	Зворотний показник платоспроможності	ЗПП = 100 × (Загальна сума зобов'язань) / (Чистий капітал)	$100 \times (\Phi_1 1595 + 1695 + 1700) / (\Phi_1 1300 - 1000 - 1595 - 1695 - 1700)$
5	Показник доходності	ПД = 100 × (Чистий прибуток) / (Чистий капітал)	$100 \times (\Phi_2: 2350 \text{ (або 2355)}) / (\Phi_1 1300 - 1000 - 1595 - 1695 - 1700)$
6	Показник обсягів страхування (андеррайтингу)	ПА = 100 × (Виплати і витрати) / (Сума чистих зароблених премій)	<i>Не життя:</i> $100 \times (P_1 240 + 320 + 330 + P_3(\kappa)070 - P_3(\pi)070 + P_4(\kappa)070 - P_4(\pi)070) / P_1 070$ <i>У зв'язку з відсутністю звітності – P3 та P4 не враховується у розрахунках</i>
7	Показник змін у капіталі	ПЗК = 100 × (Чистий капітал (t) / Чистий капітал (t-1)) - 1)	$100 \times ((\Phi_1 1300 - 1000 - 1595 - 1695 - 1700) (K) / (\Phi_1 1300 - 1000 - 1595 - 1695 - 1700)(\Pi) - 1)$
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами	ПЗЧП = 100 × (Сума чистих премій (t) / (Сума чистих премій (t - 1)) - 1)	<i>Життя:</i> $100 \times ((P_1(\Pi) (080 - 090) / P_1(\kappa) (080 - 090) - 1)$

			<i>Не життя:</i> $100 \times ((P_1(\Pi) (010 - 020) / P_1(K) (010 - 020) - 1)$
9	Показник незалежності від перестраховування	$ПНП = 100 \times (\text{Чиста сума премій по всіх полісах}) / (\text{Валова сума премій по всіх полісах})$	<i>Життя:</i> $100 \times P_1 (080 - 090) / P_1 080$ <i>Не життя:</i> $100 \times P_1 (010 - 020) / P_1 010$

Продовження таблиці 4.2

1	2	3	4
10	Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	$ПВРК = 100\% \times (\text{Чисті страхові резерви}) / (\text{Чистий капітал})$	<i>Не життя:</i> $100 \times (\Phi 1 1530 - (\text{частка перестраховиків у страхових резервах}) / (\Phi 1 1300 - 1000 - 1595 - 1695 - 1700))$
11	Показник доходності інвестицій	$ПДІ = 100\% \times (\text{Прибуток від фінансової діяльності}) / (\text{Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року})$	$200 \times \Phi_2 (2200 + 2220 + 2240 - 2250 - 2255 - 2270) / \Phi_1 (1030(\Pi) + 1035(\Pi) + 1160(\Pi) + 1030(K) + 1035(K) + 1160(K))$

Ця інформація вважається інформацією з обмеженим доступом, яка не підлягає розголошенню та публікації в засобах масової інформації. Відхилення фактичних показників тестів раннього попередження від рекомендованих нормативних значень не є підставою для складання акту про порушення страховиком законодавства та застосування до нього з боку регулятора заходів впливу.

Оцінки виставляються по чотирибальній системі залежно від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника.

На основі проведених тестів раннього попередження страховики можуть отримати від Нацкомфінпослуг такі оцінки:

- «1» (стійка фінансова надійність) – фінансові показники є на високому рівні;
- «2» (задовільна фінансова надійність) – відсутні серйозні проблеми, фінансові показники є на середньому рівні;
- «3» (гранична фінансова надійність) – фінансовий стан викликає побоювання, фінансові показники є на рівні, значно нижчому за середній;
- «4» (незадовільна фінансова надійність) – вважається неприпустимим, фінансовий стан є дуже нестабільним.

Показники, що використовуються у якості тестів раннього попередження, можна згрупувати у 3 групи.

Група 1. Показники, що характеризують склад та структуру активів страховика та взаємозв'язок між активами та зобов'язаннями:

- показник дебіторської заборгованості, який показує співвідношення між дебіторською заборгованістю і чистим капіталом страховика; цей показник можна вважати таким, що якісно характеризує структуру активів страховика;

– показник ліквідності активів (відношення високоліквідних активів до зобов'язань), який визначає, яка частка зобов'язань страховика покривається високоліквідними активами; низьке значення цього показника означає недостатню ліквідність страхової компанії, що є дуже небезпечним з огляду на необхідність майже негайно відповідати за своїми страховими зобов'язаннями;

– зворотний показник платоспроможності, який показує співвідношення між загальною сумою зобов'язань і можливістю їх покриття власними активами, вільними від зобов'язань (тобто чистим капіталом).

Група 2. Показники ефективності страхової діяльності:

– показник ризику страхування, який уособлює співвідношення суми чистих премій страховика і чистого капіталу; цей показник характеризує обсяги страхової діяльності у порівнянні із реальними можливостями страховика відповідати за страховими зобов'язаннями власними вільними коштами;

– показник обсягів страхування (андерайтингу), який показує співвідношення між витратами страхової компанії на відшкодування збитків (включаючи страхові виплати), і сумою чистих зароблених премій; цей показник можна вважати показником ефективності страхової діяльності, він є дуже схожим на показник, який у вітчизняній практиці має назву «рівень виплат» і розраховується як відношення страхових виплат до страхових премій;

– показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами, який відображає темпи приросту величини чистих премій страховика протягом року;

– показник незалежності від перестраховування, який показує співвідношення між сумою чистих премій за всіма страховими полісами і сумою валових премій за цими ж страховими полісами; чим більшим є цей показник, тим більш незалежною від перестраховування є страхова організація;

– показник відношення чистих страхових резервів до капіталу, який характеризує співвідношення між страховими зобов'язаннями страховика (їх уособлюють страхові резерви) і величиною чистого капіталу страховика; цей показник є близьким до показника «ризик страхування».

Група 3. Показники дохідності та рентабельності (ділової активності):

– показник дохідності, який показує суму чистого прибутку на одиницю чистого капіталу страховика; можна говорити про те, що це – показник рентабельності чистого капіталу страхової організації, він унаочнює «віддачу» власного капіталу страховика і дає зрозуміти, скільки гривень прибутку дає кожна гривня власних коштів страховика;

– показник змін у капіталі, який відображає темпи приросту чистого капіталу страховика протягом року, тобто свідчить про зростання ринкової вартості страхової організації;

– показник дохідності інвестицій, який характеризує рентабельність фінансових вкладень страхової компанії і виражається співвідношенням між прибутком страховика від фінансової діяльності та середньорічним обсягом фінансових інвестицій.

Фактична оцінка кожного зазначеного показника визначається шляхом порівняння його розрахункового значення з відповідною шкалою значень

(окремо для страховиків, що здійснюють страхування життя, та для страховиків, що здійснюють загальне страхування). Шкалу значень затверджено зазначеним Розпорядженням Нацкомфінпослуг (таблиця 4.3).

Кожний із зазначених показників по-різному впливає на фінансову надійність страхової організації. Для того, щоб відповідним чином оцінити ступінь цього впливу, методика передбачає коригувальні коефіцієнти, які виконують роль вагів стосовно до фінансових показників (таблиці 4.4).

Таблиця 4.3 – Шкала оцінки розрахованих фінансових показників тестів раннього попередження для порівняльного аналізу

№ з/п	Показник	Шкала	
		не життя	життя
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	1. $0 \leq \text{ПДЗ} < 50$ 2. $50 \leq \text{ПДЗ} < 75$ 3. $75 \leq \text{ПДЗ} < 100$ 4. $100 \leq \text{ПДЗ}$	1. $0 \leq \text{ПДЗ} < 50$ 2. $50 \leq \text{ПДЗ} < 75$ 3. $75 \leq \text{ПДЗ} < 100$ 4. $100 \leq \text{ПДЗ}$
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)	1. $95 \leq \text{ПЛА}$ 2. $80 \leq \text{ПЛА} < 95$ 3. $65 \leq \text{ПЛА} < 80$ 4. $\text{ПЛА} < 65$	1. $60 \leq \text{ПЛА}$ 2. $50 \leq \text{ПЛА} < 60$ 3. $40 \leq \text{ПЛА} < 50$ 4. $\text{ПЛА} < 40$
3	Показник ризику страхування (ПРС)	1. $\text{ПРС} \leq 100$ 2. $100 < \text{ПРС} \leq 200$ 3. $200 < \text{ПРС} \leq 300$ 4. $300 < \text{ПРС}$	1. $\text{ПРС} \leq 300$ 2. $300 < \text{ПРС} \leq 400$ 3. $400 < \text{ПРС} \leq 500$ 4. $500 < \text{ПРС}$
4	Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	1. $0 < \text{ЗПП} \leq 20$ 2. $20 < \text{ЗПП} \leq 50$ 3. $50 < \text{ЗПП} \leq 75$ 4. $75 < \text{ЗПП}, \text{ЗПП} \leq 0$	1. $0 < \text{ЗПП} \leq 20$ 2. $20 < \text{ЗПП} \leq 50$ 3. $50 < \text{ЗПП} \leq 90$ 4. $90 < \text{ЗПП}, \text{ЗПП} \leq 0$
5	Показник доходності (ПД)	1. $50 < \text{ПД}$ 2. $25 < \text{ПД} \leq 50$ 3. $0 \leq \text{ПД} \leq 25$ 4. $\text{ПД} < 0$	1. $50 < \text{ПД}$ 2. $25 < \text{ПД} \leq 50$ 3. $0 \leq \text{ПД} \leq 25$ 4. $\text{ПД} < 0$
6	Показник обсягів страхування (андеррайтингу) (ПА)	1. $\text{ПА} \leq 50$ 2. $50 < \text{ПА} \leq 100$ 3. $100 < \text{ПА} \leq 110$ 4. $110 < \text{ПА}$	–
7	Показник змін у капіталі (ПЗК)	1. $10 < \text{ПЗК}$ 2. $5 < \text{ПЗК} \leq 10$ 3. $0 < \text{ПЗК} \leq 5$ 4. $\text{ПЗК} \leq 0$	1. $10 < \text{ПЗК}$ 2. $5 < \text{ПЗК} \leq 10$ 3. $0 < \text{ПЗК} \leq 5$ 4. $\text{ПЗК} \leq 0$
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	1. $40 \leq \text{ПЗЧП}$ 2. $33 \leq \text{ПЗЧП} < 40$ 3. $10 \leq \text{ПЗЧП} < 33$ 4. $\text{ПЗЧП} < 10$	1. $40 \leq \text{ПЗЧП}$ 2. $33 \leq \text{ПЗЧП} < 40$ 3. $10 \leq \text{ПЗЧП} < 33$ 4. $\text{ПЗЧП} < 10$
9	Показник незалежності від перестраховування (ПНП)	1. $50 \leq \text{ПЗП}$ 2. $40 \leq \text{ПЗП} < 50$ 3. $30 \leq \text{ПЗП} < 40$ 4. $\text{ПЗП} < 30, 85 \leq \text{ПЗП}$	1. $80 \leq \text{ПЗП}$ 2. $65 \leq \text{ПЗП} < 80$ 3. $50 \leq \text{ПЗП} < 65$ 4. $\text{ПЗП} < 50$

10	Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	1. $0 < \text{ПВРК} \leq 50$ 2. $50 < \text{ПВРК} \leq 75$ 3. $75 < \text{ПВРК} \leq 100$ 4. $100 < \text{ПВРК}, \text{ПВРК} \leq 0$	—
11	Показник доходності інвестицій (ПДІ)	1. $10 \leq \text{ПДІ}$ 2. $5 \leq \text{ПДІ} < 10$ 3. $0 \leq \text{ПДІ} < 5$ 4. $\text{ПДІ} < 0$	1. $30 \leq \text{ПДІ}$ 2. $10 \leq \text{ПДІ} < 30$ 3. $5 \leq \text{ПДІ} < 10$ 4. $\text{ПДІ} < 5$

Таблиця 4.4 – Коефіцієнти, що застосовуються для корегування фактичного значення фінансових показників страховика

№	Показник	Коефіцієнт	
		не життя	життя
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	0,04	0,05
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)	0,10	0,125
3	Показник ризику страхування (ПРС)	0,06	0,075
4	Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	0,18	0,225
5	Показник доходності (ПД)	0,06	0,075
6	Показник обсягів страхування (андеррайтингу) (ПА)	0,06	—
7	Показник змін у капіталі (ПЗК)	0,06	0,075
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	0,06	0,075
9	Показник незалежності від перестраховання (ПНП)	0,18	0,225
10	Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	0,16	—
11	Показник доходності інвестицій (ПДІ)	0,04	0,075

Загальна оцінка фінансової надійності визначається як сума фактичних оцінок за окремими показниками, помножених на відповідні коефіцієнти (тобто, враховуючи їхню вагу). Ця оцінка визначається по-різному для компаній, що здійснюють страхування життя і компаній, що здійснюють загальне (ризикове) страхування. Загальна оцінка округлюється до цілого числа за загальними правилами округлення.

Результати тестів раннього попередження для страховиків, що займаються видами страхування, іншими ніж страхування життя, записуються у вигляді таблиці 4.5.

Таблиця 4.5 – Результати тестів раннього попередження для страховиків, що займаються ризиковими видами страхування

№	Показник	Розраховане значення	Оцінка за шкалою	Коефіцієнт	Фактична оцінка
---	----------	----------------------	------------------	------------	-----------------

1	2	3	4	5	6
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)				
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)				
3	Показник ризику страхування (ПРС)				
4	Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)				
5	Показник доходності (ПД)				

Продовження таблиці 4.5

1	2	3	4	5	6
6	Показник обсягів страхування (андеррайтингу) (ПА)				
7	Показник змін у капіталі (ПЗК)				
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)				
9	Показник незалежності від перестраховання (ПНП)				
10	Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)				
11	Показник доходності інвестицій (ПДІ)				
Загальна оцінка					

Результати тестів раннього попередження для страховиків, що займаються страхуванням життя, записуються у вигляді таблиці 4.6.

Таблиця 4.6 – Результати тестів раннього попередження для страховиків, що займаються страхуванням життя

№	Показник	Розраховане значення показника	Оцінка за шкалою	Коефіцієнт	Фактична оцінка
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)				
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)				
3	Показник ризику страхування (ПРС)				
4	Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)				
5	Показник доходності (ПД)				
6	Показник обсягів страхування (андеррайтингу) (ПА)		–	–	
7	Показник змін у капіталі (ПЗК)				
8	Показник змін у сумі чистих				

	премій за всіма полісами (ПЗЧП)				
9	Показник незалежності від перестраховування (ПНП)				
10	Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)		–	–	
11	Показник доходності інвестицій (ПДІ)				
Загальна оцінка					

У процесі виконання розрахункової роботи також необхідно заповнити та проаналізувати таблиці 4.7, 4.8 і зробити висновки.

Таблиця 4.7 – Динаміка показників для розрахунку тестів раннього попередження

№ з/п	Показник	20__	20__	Відхилення	
				тис. грн.	%
1	Чистий капітал (капітал)				
2	Високоліквідні активи				
3	Зобов'язання, загальна сума зобов'язань				
4	Дебіторська заборгованість				
5	Сума чистих премій				
6	Зароблені страхові платежі				
7	Чистий прибуток (або збиток)				
8	Виплати і витрати				
9	Прибуток від фінансової діяльності				
10	Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року				
11	Чисті страхові резерви				

Таблиця 4.8 – Динаміка показників тестів раннього попередження

№ з/п	Показник	Метод розрахунку	20__	20_	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6
1.	Показник дебіторської заборгованості	ПДЗ = 100% (Дебіторська заборгованість) / (Капітал)			
2.	Показник ліквідності активів	ПЛА = 100% (Високоліквідні активи) / (Зобов'язання)			
3.	Показник ризику страхування	ПРС = 100% (Сума чистих премій) / (Капітал)			
4.	Зворотний показник платоспроможності	ЗПП = 100(Загальна сума зобов'язань) / (Капітал)			
5.	Показник доходності	ПД = 100(Чистий прибуток) / (Капітал)			
6.	Показник обсягів страхування	ПА = 100 ' (Виплати і витрати) / (Сума чистих зароблених премій)			
7.	Показник змін у капіталі	ПЗК = 100 ' (Капітал (t)) /			

		(Капітал (t-1) – 1)			
8.	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами	$PЗЧП = 100 \cdot ((\text{Сума чистих премій } (t)) / (\text{Сума чистих премій } (t - 1)) - 1)$			
9.	Показник незалежності від перестраховання	$ПНП = 100 \cdot (\text{Чиста сума премій по всіх полісах}) / (\text{Валова сума премій по всіх полісах})$			
10.	Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	$ПВРК = 100\% \cdot (\text{Чисті страхові резерви}) / (\text{Капітал})$			

Продовження таблиці 4.8

1	2	3	4	5	6
11.	Показник доходності інвестицій	$ПДІ = 100\% \cdot (\text{Прибуток від фінансової діяльності}) / (\text{Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року})$			

5 ВАРІАНТИ РОЗРАХУНКОВОЇ ЧАСТИНИ РОБОТИ

5.1 Вихідні дані для 1-го варіанту

Таблиця 5.1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) СК «Альфа»

Актив	Код рядка	За попередній період	За звітний період
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	93,0	74,0
первісна вартість	1001	94,0	94,0
накопичена амортизація	1002	1,0	20,0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	580,0	329,0
первісна вартість	1011	1072,0	736,0
знос	1012	492,0	407,0
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	31985,0	64740,0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	32658,0	65143,0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3,0	3,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	22796,0	6011,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8353,0	3166,0

Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	8031,0	6961,0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	39183,0	16141,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	71841,0	81284,0

Продовження таблиці 5.1

Пасив	Код рядка	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	50000,0	60000,0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Резервний капітал	1415	243,0	243,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	11674,0	10238,0
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього за розділом I	1495	61917,0	70481,0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	25,0	0
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525	0	0
Страхові резерви	1530	33655,0	28616,0
Частка перестраховиків у страхових резервах	1531	32793,0	22194,0
Усього за розділом II	1595	887,0	6422,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	840,0	290,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	15,0	17,0
товари, роботи, послуги	1615	16,0	53,0
розрахунками з бюджетом	1620	98,0	61,0
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	0	0
розрахунками з оплати праці	1630	0	0
Поточні забезпечення	1660	8068,0	3960,0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	0	0
Усього за розділом III	1695	9037,0	4381,0

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	71841,0	81284,0

Таблиця 5.2 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) СК «Альфа»

Стаття	Код рядка	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8360,7	22350,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1622,6	2118,4
Валовий: прибуток	2090	6738,1	20232,1
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	853,8	1168,0
Адміністративні витрати	2130	1784,5	2778,1
Витрати на збут	2150	470,9	799,8
Інші операційні витрати	2180	(-240,8)	675,8
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	5577,3	17146,4
збиток	2195	–	–
Дохід від участі в капіталі	2200	–	–
Інші фінансові доходи	2220	97,8	123,1
Інші доходи	2240	58760,6	55724,4
Фінансові витрати	2250	149,3	236,4
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	59331,1	57023,2
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4955,3	15734,3
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	344,1	713,7
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	4611,2	15020,6
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4611,2	15020,6
збиток	2355		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	38,1	98,1
Витрати на оплату праці	2505	963,7	1458,4
Відрахування на соціальні заходи	2510	352,0	519,3
Амортизація	2515	102,4	185,0
Інші операційні витрати	2520	799,2	1317,1
Разом	2550	2255,4	3577,9

Таблиця 5.3 – Звіт про доходи та витрати СК «Альфа» за попередній період

Показники	Код	Усього	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6	7
I. Визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески), усього	010	94365,2	13096,6	26765,1	23130,9	31372,6
від філій	011					
від страхувальників - фізичних осіб	012	2841,5	610,0	722,8	725,2	783,5
від перестраховальників	013	17152,8	4190,7	4345,1	4205,4	4411,6
із них від перестраховальників-нерезидентів	014					
Частки страхових платежів (премій, внесків), належні перестраховикам	020	86889,0	11226,4	22850,1	25961,6	26850,9
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на початок звітного періоду	030	X	44708,0	31391,7	29486,0	27222,4
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на кінець звітного періоду	040	X	31391,7	29486,0	27222,4	33455,0
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на початок звітного періоду	050	X	31919,8	22856,7	23385,7	26977,9
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на кінець звітного періоду	060	X	22856,7	23385,7	26977,9	32793,0
<i>Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя роблені страхові платежі), 010-020+030-040-050+060</i>	070	19602,4	6123,4	6349,7	3025,1	4104,2
II. Визначення доходу від реалізації послуг із страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески)	080	0	-	-	-	-
<i>Дохід від реалізації послуг зі страхування життя 080-90-140+280</i>	100	0	0	0	0	0
III. Дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт)						
<i>Дохід від надання послуг для інших страховиків</i>	110					
IV. Інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи						
Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж: резерви незароблених премій	130					
Суми, що повертаються з резервів із страхування життя	140	0	-	-	-	-
Частки страхових виплат і відшкодувань, компенсовані перестраховиками	150	928,1	285,2	131,2	282,2	229,5
<i>Частки викупних сум, що компенсуються</i>	160	0	-	-	-	-
<i>Суми, що повертаються із централізованих страхових резервних фондів</i>	170	0	-	-	-	-
<i>Суми, що отримуються в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки</i>	180	88,7	44,1		7,9	36,7
<i>Суми отриманих комісійних винагород за перестраховання</i>	190					
<i>Інші операційні доходи</i>	200	7127,4	44,7	30,0	3564,7	3488,0
<i>Фінансові доходи</i>	210	540,0	72,8	63,2	175,2	228,8
у тому числі доходи від участі в капіталі	211					
доходи від депозитів	213	539,9	72,8	62,8	175,2	229,1
<i>Інші доходи</i>	220	24,3				24,32062

Продовження таблиці 5.3

V. Страхові виплати і страхові відшкодування та викупні суми						
<i>Страхові виплати та страхові відшкодування</i>	240	2062,4	585,2	390,8	522,1	564,3
<i>у тому числі, що здійснюються за договорами страхування, термін дії яких на дату прийняття рішення про здійснення страхової виплати/страхового</i>	241	19,0	4,6	8,0	5,6	0,8
<i>Виплати викупних сум</i>	250	0	-	-	-	-
VI. Операційні витрати, інші та надзвичайні витрати						
<i>Відрахування у технічні резерви, інші, ніж резерви незароблених премій</i>	260	1,8	(-165,3)	11,4	249,7	(-94,0)
<i>Відрахування у резерв катастроф з обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду</i>	270	0	-	-	-	-
<i>Відрахування у резерви із страхування життя</i>	280	0	-	-	-	-
<i>Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування (аквізаційні витрати)</i>	300					
<i>Витрати, що здійснюються у зв'язку з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися в попередніх звітних періодах</i>	330	0	-	-	-	-
<i>у тому числі на оплату судових затрат</i>	331	0	-	-	-	-
<i>Інші витрати, що належать до собівартості реалізованих послуг</i>	340					
<i>Інші адміністративні витрати</i>	350	2411,6	648,3	520,3	547,1	695,9
<i>Інші витрати на збут послуг</i>	360	911,3	15,2	39,3	336,3	520,5
<i>у тому числі витрати на рекламу та маркетинг</i>	361					
<i>Інші операційні витрати</i>	370	542,9	118,6	4,0	50,3	370,0
<i>Фінансові витрати</i>	380	176,2	32,2	50,3	48,6	45,1
<i>у тому числі втрати від участі в капіталі</i>	381					
<i>проценти за користування кредитами</i>	382					
<i>проценти за облігаціями випущеними</i>	383					
<i>Інші витрати</i>	390	38049,8	1364,7	79,1	28476,0	8130,0
<i>Надзвичайні витрати</i>	400	0	-	-	-	-
VII. Фінансові результати звичайної діяльності та надзвичайних подій (до оподаткування)						
<i>Результат основної діяльності</i>	410	21816,6	5295,4	5545,1	5174,4	5801,7
<i>Результат фінансових операцій</i>	420	363,8	40,6	12,9	126,6	183,7
<i>у тому числі від участі в капіталі</i>	421					
<i>Результат іншої звичайної діяльності</i>	430	(-38025,5)	(-1364,7)	(-79,1)	-28476,0	(-8105,7)
<i>Результат надзвичайних подій</i>	440					
VIII. Податки на прибуток від звичайної діяльності та на прибуток від надзвичайних подій						
<i>Податок на прибуток від звичайної діяльності</i>	450	209,9	21,6	29,6	54,0	104,7
<i>у тому числі на валові доходи від діяльності з видів страхування, інших, ніж страхування життя</i>	451	91,1	11,4	26,5	11,8	41,4
<i>на валові доходи від діяльності із страхування життя</i>	452	0	0	0	0	0
<i>на операції з перестраховиками - нерезидентами</i>	453					
<i>Податки на прибуток від надзвичайних подій</i>	460					
IX. Чистий						
<i>Прибуток</i>	470	9399,0	3949,7	5449,3	0	0
<i>Збиток</i>	480	-25454,0	0	0	-23229,0	-2225,0

Таблиця 5.4 – Звіт про доходи та витрати СК «Альфа» за звітний період

Показники	Код рядка	Усього	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6	7
I. Визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески), усього	010	63410,0	10426,3	7496,6	17691,6	27795,5
від філій	011					
від страхувальників - фізичних осіб	012	2500,7	511,9	434,1	815,8	738,9
від перестраховальників	013	8105,4	888,0	3890,1	1302,3	2025,0
із них від перестраховальників-нерезидентів	014					
Частки страхових платежів (премії, внесків), належні перестраховикам	020	49582,1	3260,7	8356,3	11322,3	26642,8
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на початок звітнього періоду	030	X	33455,0	23466,0	20084,0	20974,0
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на кінець звітнього періоду	040	X	23466,0	20084	20974,0	28539,0
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на початок звітнього періоду	050	X	32793,0	19171	12349,0	10803,0
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на кінець звітнього періоду	060	X	19171,0	12349,0	10803,0	22194,0
<i>Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя (зароблені страхові платежі), 010-020+030-040-050+060</i>	070		3532,6	-4299,7	3933,3	4978,7
II. Визначення доходу від реалізації послуг із страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески)	080	0	-	-	-	-
<i>Дохід від реалізації послуг зі страхування життя 080-90-140+280</i>	100	0	0	0	0	0
III. Дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт)						
<i>Дохід від надання послуг для інших страховиків</i>	110	0	0	-	-	-
<i>Дохід від надання послуг (виконання робіт), що безпосередньо пов'язані із видами діяльності, зазначеними у статті 2 Закону України "Про страхування"</i>	120	0	-	-	-	-
IV. Інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи						
<i>Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж: резерви незароблених премій</i>	130					
<i>Частки страхових виплат і відшкодувань, компенсовані перестраховиками</i>	150	531,2	232,3	180,5	68,9	49,5
<i>Суми, що отримуються в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки</i>	180	29,2	5,0	0	24,2	0
<i>Суми отриманих комісійних винагород за перестраховання</i>	190					
<i>Інші операційні доходи</i>	200	287,2	28,9	80,4	13,9	164,0
<i>Фінансові доходи</i>	210	97,0	91,0	1,0	1,0	4,0
<i>доходи від депозитів</i>	213	96,1	90,8	1,0	0	4,3
<i>Інші доходи</i>	220	37535,2	22631,0	4400,0	5000,0	5504,2
<i>Надзвичайні доходи</i>	230					

Продовження таблиці 5.4

V. Страхові виплати і страхові відшкодування та викупні суми						
<i>Страхові виплати та страхові відшкодування</i>	240	1891,3	634,3	363,5	390,5	503,0
у тому числі, що здійснюються за договорами страхування, термін дії яких на дату прийняття рішення про здійснення страхової виплати/страхового відшкодування закінчився	241	195,6	4,7	10,6	4,7	175,6
<i>Виплати викупних сум</i>	250					
VI. Операційні витрати, інші та надзвичайні витрати						
Відрахування у технічні резерви, інші, ніж: резерви незароблених премій	260	123,0	94,0	-62,0	-68,0	159,0
Відрахування у резерви із страхування життя	280					
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування (аквізиційні витрати)	300					
Витрати, що здійснюються у зв'язку з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися в попередніх звітних періодах	330					
Інші витрати, що належать до собівартості реалізованих послуг	340					
Інші адміністративні витрати	350	2230,2	456,2	525,5	489,9	758,6
Інші витрати на збут послуг	360	2351,2	120,8	707,3	1012,5	510,6
Інші операційні витрати	370	143,8	0	0	0	143,8
Фінансові витрати	380	283,1	40,6	40,2	40,0	162,3
у тому числі втрати від участі в капіталі	381					
проценти за користування кредитами	382					
Інші витрати	390	41049,8	22798,4	4439,5	8304,5	5507,4
Надзвичайні витрати	400					
VII. Фінансові результати звичайної діяльності та надзвичайних подій (до оподаткування)						
<i>Результат основної діяльності</i>	410	2499,4	2681,5	-5697,1	2079,8	3435,2
<i>Результат фінансових операцій</i>	420	-186,1	50,4	-39,2	-39,0	-158,3
у тому числі від участі в капіталі	421					
<i>Результат іншої звичайної діяльності</i>	430	-3514,6	-167,4	-39,5	-3304,5	-3,2
<i>Результат надзвичайних подій</i>	440					
VIII. Податки на прибуток від звичайної діяльності та на прибуток від надзвичайних подій						
<i>Податок на прибуток від звичайної діяльності</i>	450	234,7	79,5	29,2	58,3	67,7
у тому числі на валові доходи від діяльності з видів страхування, інших, ніж страхування життя	451	195,1	66,9	2,2	58,3	67,7
на валові доходи від діяльності із страхування життя	452	0	0	0	0	0
<i>Податки на прибуток від надзвичайних подій</i>	460	0	0	0	0	0
IX. Чистий		0	0	0	0	0
Прибуток	470	5691,0	2485,0	0	0	3206,0
Збиток	480	-7127,0	0	-5805	-1322	0

5.2 Вихідні дані для 2-го варіанту

Таблиця 5.5 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) СК «Бета» за 20_ – 20_рр.

Актив	Код рядка	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	7,7	6,5
первісна вартість	1001	18,2	18,2
накопичена амортизація	1002	(10,5)	(11,7)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	394,9	517,1
Основні засоби	1010	1060,9	970,7
первісна вартість	1011	1523,6	1558,5
знос	1012	(462,7)	(587,8)
Інвестиційна нерухомість	1015	–	–
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	–	–
інші фінансові інвестиції	1035	44369,3	88309,7
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Інші необоротні активи	1090	–	–
Усього за розділом I	1095	45832,8	89804
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	20,3	42,1
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1597,0	1308,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	145,9	97,0
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2,6	6,0
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	7289,0	15027,2
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	4,1	-
Усього за розділом II	1195	9058,9	16481,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	35,5	176
Баланс	1300	54927,2	106461,2

Пасив	Код Рядка	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	8500	8500
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	48,3	48,3
Резервний капітал	1415	1881,6	2125
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	34962,2	75633,2
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	45392,1	86306,5
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	–	–
Інші довгострокові зобов'язання	1515	–	–
Довгострокові забезпечення	1520	–	–
Цільове фінансування	1525	–	–
Страхові резерви	1530	8833,7	19413,5
Усього за розділом II	1595	8833,7	19413,5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	311,5	307,1
розрахунками з бюджетом	1620	115,3	187,8
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		18,6
розрахунками з оплати праці	1630	41,7	60,2
Поточні забезпечення	1660	215,2	166,5
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	17,7	1,0
Усього за розділом III	1695	701,4	741,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	–	–
Баланс	1900	54927,2	106461,2

Таблиця 5.6 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) СК «Бета»

Стаття	Код рядка	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	29863,2	36878,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(60,2)	(59,5)
Валовий: прибуток	2090	29803	36819,4
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	999,1	1251,6
Адміністративні витрати	2130	(1598,7)	(1322,1)
Витрати на збут	2150	(1805,1)	(3067,0)
Інші операційні витрати	2180	(900)	(1195,1)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	26498,3	32486,8
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	302,9	9908,8
Інші доходи	2240	12,1	26,2
Фінансові витрати	2250	(5720,5)	–
Втрати від участі в капіталі	2255	–	–
Інші витрати	2270	(196,7)	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	20896,1	42421,8
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(898,9)	(1507,4)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	19997,2	40914,4
збиток	2355	–	–

I. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	73,0	99,3
Витрати на оплату праці	2505	854,2	1083,5
Відрахування на соціальні заходи	2510	300,0	382,1
Амортизація	2515	133,2	126,3
Інші операційні витрати	2520	2103,6	2757,4
Разом	2550	3464,0	4448,6

Таблиця 5.7 – Звіт про доходи та витрати СК «Бета» за попередній період

Показники	Код рядка	Усього	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6	7
I. Визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески), усього	010	30468,9	5404,2	10977,5	6125,8	7961,4
від філій	011	382,5	44,7	105,9	118,7	113,2
від страхувальників - фізичних осіб	012	2675,4	447,0	751,7	742,2	734,5
від перестраховальників	013	1674,0	378,0	435,1	454,9	406,0
із них від перестраховальників-нерезидентів	014	0	-	-	-	-
Частки страхових платежів (премій, внесків), належні перестраховикам	020	1956,3	156,0	475,4	512,9	812,0
у тому числі перестраховикам-нерезидентам	021	0	-	-	-	-
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на початок звітного періоду	030	X	11124,6	8053,3	9829,4	9147,3
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на кінець звітного періоду	040	X	8053,3	9829,4	9147,3	9422,6
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на початок звітного періоду	050	X	470,7	299,0	406,3	529,1
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на кінець звітного періоду	060	X	299,0	406,3	529,1	787,4
<i>Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя роблені страхові платежі), 010-020+030-040-050+060</i>	070	30531,3	8147,8	8833,3	6417,8	7132,4
II. Визначення доходу від реалізації послуг із страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески)	080	0	-	-	-	-
Частки страхових платежів (премій, внесків), належні перестраховикам	090	0	-	-	-	-
<i>Дохід від реалізації послуг зі страхування життя 080-90-140+280</i>	100	0	0	0	0	0
III. Дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт)						
Дохід від надання послуг для інших страховиків	110	0	0	-	-	-
у тому числі суми агентських винагород	111	0	-	-	-	-
Дохід від надання послуг (виконання робіт), що безпосередньо пов'язані із видами діяльності, зазначеними у статті 2 Закону України "Про страхування"	120	24,0	3,2	7,1	7,9	5,8
IV. Інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи						
Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж: резерви незароблених премій	130	838,8	137,3	356,1	182,3	163,1
Суми, що повертаються з резервів із страхування життя	140	0	-	-	-	-
Суми, що повертаються з резерву належних виплат страхових сум	141	0	-	-	-	-
Суми інвестиційного доходу, одержаного страховиком від розміщення коштів резервів страхування життя, що належить страховику	142	0	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7
Частки страхових виплат і відшкодувань, компенсовані перестраховиками	150	130,3	17,0	8,0	41,1	64,2
Фінансові доходи	210	302,9	67,3	73,1	73,0	89,5
у тому числі доходи від участі в капіталі	211	0	-	-	-	-
доходи від депозитів	213	302,9	67,3	73,1	73,0	89,5
дивіденди за акціями	214	0	0	-	-	0
Інші доходи	220	18,1	1,2	0,8	2,6	13,5
V. Страхові виплати і страхові відшкодування та викупні суми						
Страхові виплати та страхові відшкодування	240	668,1	126,6	177,6	193,9	170,0
Виплати викупних сум	250	0	-	-	-	-
VI. Операційні витрати, інші та надзвичайні витрати						
<i>Відрахування у технічні резерви, інші, ніж резерви незароблених премій</i>	260	900,0	356,1	182,3	163,1	198,5
Відрахування у централізовані страхові резервні фонди	283	0	-	-	-	-
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування (аквізаційні витрати)	300	318,5	47,7	50,7	45,8	174,3
у тому числі на агентські винагороди	301	250,8	36,3	50,7	45,8	118,0
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховування	310	0	-	-	-	-
Витрати, пов'язані з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися у звітному періоді	320	7,5	2,6	1,1	1,7	2,1
у тому числі на оплату судових затрат	321	1,5	0,3	0,5	0,3	
на оплату експертних (оцінних) робіт	322	2,7	0,7	0,3	0,7	1,0
із яких на оплату послуг аварійних комісарів	323	0,3	-	-	-	0,3
Витрати, що здійснюються у зв'язку з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися в попередніх звітних періодах	330	0	-	-	-	-
Інші витрати, що належать до собівартості реалізованих послуг	340	60,2	14,8	10,5	9,3	25,6
Інші адміністративні витрати	350	1591,2	232,8	387,1	437,9	533,4
Інші витрати на збут послуг	360	1486,6	418,5	373,6	417,6	276,9
у тому числі витрати на рекламу та маркетинг	361	0	-	-	-	-
Інші операційні витрати	370	196,7	3,0	3,0	5,7	185,0
Фінансові витрати	380	5720,5	5720,5	-	-	-
у тому числі втрати від участі в капіталі	381	0	-	-	-	-
проценти за користування кредитами	382	0	-	-	-	-
VII. Фінансові результати звичайної діяльності та надзвичайних подій (до оподаткування)						
Результат основної діяльності	410	26295,6	7103,2	8018,6	5374,1	5799,7
Результат фінансових операцій	420	(-5417,6)	(-5653,2)	73,1	73,0	89,5
у тому числі від участі в капіталі	421	0	-	-	-	-
Результат іншої звичайної діяльності	430	18,1	1,2	0,8	2,6	13,5
VIII. Податки на прибуток від звичайної діяльності та на прибуток від надзвичайних подій						
<i>Податок на прибуток від звичайної діяльності</i>	450	898,9	168,0	326,7	178,9	225,3
у тому числі на валові доходи від діяльності з видів страхування, інших, ніж страхування життя	451	799,1	145,8	300,2	152,2	200,9
на валові доходи від діяльності із страхування життя	452	0	-	-	-	-
IX. Чистий						
Прибуток	470	19997,2	1283,2	7765,8	5270,8	5677,4
Збиток	480	0	0	0	0	0

Таблиця 5.8 – Звіт про доходи та витрати СК «Бета» за звітний період

Показники	Код рядка	Усього	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6	7
I. Визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески), усього	010	51176,6	6844,8	10281,6	12254,5	21795,7
від філій	011	711,7	103,5	188,5	190,3	229,4
від страхувальників - фізичних осіб	012	3773,1	809,1	869,0	1020,1	1074,9
від перестраховальників	013	1443,8	420,8	350,0	363,5	309,5
Частки страхових платежів (премії, внесків), належні перестраховикам	020	2966,5	643,6	852,3	425,8	1044,8
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на початок звітного періоду	030	X	9422,6	8516,5	10499,1	12834,3
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на кінець звітного періоду	040	X	8516,5	10499,1	12834,3	20035,5
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на початок звітного періоду	050	X	787,4	813,5	931,2	725,1
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на кінець звітного періоду	060	X	813,5	931,2	725,1	967,7
<i>Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя (зароблені страхові платежі), 010-020+030-040-050+060</i>	070	37777,5	7133,4	7564,4	9287,4	13792,3
II. Визначення доходу від реалізації послуг із страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески)	080	0	-	-	-	-
Частки страхових платежів (премії, внесків), належні перестраховикам	090	0	-	-	-	-
у тому числі перестраховиками-нерезидентами	091	0	-	-	-	-
<i>Дохід від реалізації послуг зі страхування життя 080-90-140+280</i>	100	0	0	0	0	0
III. Дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт)						
Дохід від надання послуг для інших страховиків	110	0	0	-	-	-
Дохід від надання послуг (виконання робіт), що безпосередньо пов'язані із видами діяльності, зазначеними у статті 2 Закону України "Про страхування"	120	28,8	8,1	6,8	7,0	6,9
IV. Інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи						
Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж: резерви незароблених премій	130	1030,3	198,5	220,1	286,0	325,7
Частки страхових виплат і відшкодувань, компенсовані перестраховиками	150	166,9	25,0	5,3	37,2	99,4
<i>Інші операційні доходи</i>	200	9,8	0,4	1,7	2,0	5,7
<i>Фінансові доходи</i>	210	9908,8	90,9	80,9	91,2	9645,8
у тому числі доходи від участі в капіталі	211	0	-	-	-	-
доходи за облігаціями	212	0	-	-	-	-
доходи від депозитів	213	361,3	90,9	80,9	91,2	98,3
дивіденди за акціями	214	0	0	-	-	0
Інші доходи	220	41,9	1,6	3,2	2,1	35,0
Надзвичайні доходи	230	0	-	-	-	-

Продовження таблиці 5.8

1	2	3	4	5	6	7
V. Страхові виплати і страхові відшкодування та викупні суми						
Страхові виплати та страхові відшкодування	240	898,6	236,0	231,8	185,3	245,5
Виплати викупних сум	250	0	-	-	-	-
VI. Операційні витрати, інші та надзвичайні витрати						
Відрахування у технічні резерви, інші, ніж: резерви незароблених премій	260	1177,6	220,2	285,9	325,8	345,7
Відрахування у централізовані страхові резервні фонди	290	0	-	-	-	-
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування (аквізаційні витрати)	300	326,4	70,4	79,8	84,3	91,9
у тому числі на агентські винагороди	301	238,8	51,5	58,4	61,7	67,2
із яких страховикам-нерезидентам	302	0	-	-	-	-
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестрахування	310	0	-	-	-	-
у тому числі на винагороди брокерам	311	0	-	-	-	-
із яких брокерам-нерезидентам	312	0	-	-	-	-
на комісійні винагороди перестраховальникам	313	0	-	-	-	-
із яких перестраховальникам-нерезидентам	314	0	-	-	-	-
Витрати, пов'язані з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися у звітному періоді	320	7,0	1,7	1,8	1,4	2,1
у тому числі на оплату судових затрат	321	0	0	0	0	0
на оплату експертних (оцінних) робіт	322	5,1	1,4	1,5	0,8	1,4
із яких на оплату послуг аварійних комісарів	323	1,7	0,2	0,3	0,5	0,7
Інші витрати, що належать до собівартості реалізованих послуг	340	59,5	13,0	12,6	15,5	18,4
Інші адміністративні витрати	350	1322,1	290,5	320,8	306,7	404,1
Інші витрати на збут послуг	360	2733,5	571,4	672,2	676,6	813,3
у тому числі витрати на рекламу та маркетинг	361	0	-	-	-	-
Інші операційні витрати	370	17,3	4,8	2,9	3,6	6,0
Фінансові витрати	380	0	0	-	-	-
Інші витрати	390	0,2	0,2	0	-	-
VII. Фінансові результати звичайної діяльності та надзвичайних подій (до оподаткування)						
Результат основної діяльності	410	32471,3	5957,4	6190,5	8020,4	12303
Результат фінансових операцій	420	9908,8	90,9	80,9	91,2	9645,8
у тому числі від участі в капіталі	421	0	-	-	-	-
Результат іншої звичайної діяльності	430	41,7	1,4	3,2	2,1	35,0
Результат надзвичайних подій	440	0	0	0	0	0
VIII. Податки на прибуток від звичайної діяльності та на прибуток від надзвичайних подій						
Податок на прибуток від звичайної діяльності	450	1507,4	199,6	296,4	369,9	641,5
у тому числі на валові доходи від діяльності з видів страхування, інших, ніж страхування життя	451	1387,1	171,4	268,3	338,9	608,5
IX. Чистий						
Прибуток	470	40914,4	5850,1	5978,2	7743,8	21342,7
Збиток	480	0	0	0	0	0

5.3 Вихідні дані для 3-го варіанту

Таблиця 5.9 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) СК «Гамма»

Актив	Код рядка	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	722,5	1032,4
первісна вартість	1001	1058,2	1622,2
накопичена амортизація	1002	335,7	589,8
Незавершені капітальні інвестиції	1005	572,8	329,0
Основні засоби	1010	38638,8	26123,3
первісна вартість	1011	41848,3	31880,4
знос	1012	3209,5	5757,1
Інвестиційна нерухомість	1015	–	–
Довгострокові біологічні активи	1020	–	–
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	–	–
інші фінансові інвестиції	1035	9198,6	64096,5
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	50,9	64,9
Відстрочені податкові активи	1045	–	–
Інші необоротні активи	1090	–	–
Усього за розділом I	1095	49183,6	91646,1
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	366,7	747,8
Поточні біологічні активи	1110	–	–
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1151,7	1224,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	–	–
з бюджетом	1135	76,5	71,3
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	226084,5	103407,8
Поточні фінансові інвестиції	1160	2101,0	2006,9
Гроші та їх еквіваленти	1165	64471,2	29313,9
Витрати майбутніх періодів	1170	458,8	556,2
Інші оборотні активи	1190	4,0	12,7
Усього за розділом II	1195	294714,4	137341,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	–	–
Баланс	1300	343898,0	228987,6

Пасив	Код рядка	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	180000,0	180000,0
Капітал у дооцінках	1405	–	–
Додатковий капітал	1410	20,4	20,4
Резервний капітал	1415	8085,6	12067,7
Нерозподілений прибуток (збиток)	1420	79644,3	910,7
Неоплачений капітал	1425	–	–
Вилучений капітал	1430	–	–
Усього за розділом I	1495	267750,3	192998,8
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	–	–
Довгострокові кредити банків	1510	–	–
Інші довгострокові зобов'язання	1515	–	–
Довгострокові забезпечення	1520	–	–
Цільове фінансування	1525	–	–
Страхові резерви	1530	50101,8	35007,5
Усього за розділом II	1595	50101,8	35007,5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	–	–
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	22,9	39,3
товари, роботи, послуги	1615	24976,9	25,9
розрахунками з бюджетом	1620	476,1	321,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	–	–
розрахунками зі страхування	1625	9,2	86,9
розрахунками з оплати праці	1630	32,0	90,7
Поточні забезпечення	1660	–	–
Доходи майбутніх періодів	1665	–	–
Інші поточні зобов'язання	1690	528,8	416,8
Усього за розділом III	1695	26045,9	981,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	343898,0	228987,6

Таблиця 5.10 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
СК «Гамма»

Стаття	Код рядка	За попередній період	За звітний період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	148959,7	81104,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	88841,8	53252,2
Валовий: прибуток	2090	60117,9	27851,8
збиток	2095	–	–
Інші операційні доходи	2120	97073,5	54005,4
Адміністративні витрати	2130	16532,0	17551,3
Витрати на збут	2150	10862,8	11853,2
Інші операційні витрати	2180	52346,6	52004,3
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	77450,0	448,4
збиток	2195	–	–
Дохід від участі в капіталі	2200	–	–
Інші фінансові доходи	2220	6270,8	4845,3
Інші доходи	2240	340845,4	19257,2
Фінансові витрати	2250	270,8	6,1
Втрати від участі в капіталі	2255	–	–
Інші витрати	2270	339579,3	20610,0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	84716,1	3934,8
збиток	2295	–	–
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	5071,8	3024,1
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	–	–
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	79644,3	910,7
збиток	2355	–	–

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1445,9	573,5
Витрати на оплату праці	2505	14956,3	15331,8
Відрахування на соціальні заходи	2510	4216,6	4041,5
Амортизація	2515	2162,9	3101,4
Інші операційні витрати	2520	146101,6	60264,1
Разом	2550	168883,3	83312,3

Таблиця 5.11 – Звіт про доходи та витрати СК «Гамма» за попередній період

Показники	Код рядка	Усього	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6	7
I. Визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески), усього	010	114974,3	25694,0	43517,1	34546,5	11216,7
від філій	011	74641,0	10718,7	16132,2	30558,1	17232,0
від страхувальників - фізичних осіб	012	62173,7	9301,2	16450,2	21465,5	14956,8
від перестраховальників	013	19854,1	7947,0	18253,5	1842,2	(-8188,6)
із них від перестраховальників-нерезидентів	014	1125,8	369,1	535,7	129,9	91,1
Частки страхових платежів (премії, внесків), належні перестраховикам	020	4811,9	521,9	709,8	2932,1	648,1
у тому числі перестраховикам-нерезидентам	021	1413,6	123,7	396,0	805,9	88,0
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на початок звітного періоду	030	X	127854,7	91315,4	66457,0	54177,5
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на кінець звітного періоду	040	X	91315,4	66457,0	54177,5	41767,8
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на початок звітного періоду	050	X	49425,2	27360,4	5777,2	2684,4
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на кінець звітного періоду	060	X	27360,4	5777,2	2684,4	2135,6
<i>Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя роблені страхові платежі), 010-020+030-040-050+060</i>	070	148959,7	39646,6	46082,5	40801,1	22429,5
II. Визначення доходу від реалізації послуг із страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески)	080	0	-	-	-	-
Частки страхових платежів (премії, внесків), належні перестраховикам	090	0	-	-	-	-
<i>Дохід від реалізації послуг зі страхування життя 080-90-140+280</i>	100	0	0	0	0	0
III. Дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт)						
<i>Дохід від надання послуг для інших страховиків</i>	110	85,1	34,2	20,4	30,5	0
у тому числі суми агентських винагород	111	85,1	34,2	20,4	30,5	-
IV. Інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи						
Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж: резерви незароблених премій	130	50125,7	9656,6	21471,6	8816,2	10181,3
Суми, що повертаються з резервів із страхування життя	140	0	-	-	-	-
Частки страхових виплат і відшкодувань, компенсовані перестраховиками	150	2507,6	290,6	160,9	1603,8	452,3
із них перестраховиками - нерезидентами	151	172,9	39,9	-	133,0	-
Суми, що повертаються із централізованих страхових резервних фондів	170	0	-	-	-	-
Суми, що отримуються в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки	180	43118,3	24,5	28,0	4490,9	38574,9
Суми отриманих комісійних винагород за перестраховання	190	0	-	-	-	-
Інші операційні доходи	200	1236,8	311,1	32,9	395,8	497,0

Продовження таблиці 5.11

1	2	3	4	5	6	7
<i>Фінансові доходи</i>	210	6270,8	1118,8	2099,3	1457,8	1594,9
доходи за облігаціями	212	327,9	92,7	78,4	78,4	78,4
доходи від депозитів	213	5491,8	1025,9	2020,6	1379,1	1066,2
<i>Інші доходи</i>	220	340845,4	20033,3	13514,7	206970,	100326,9
V. Страхові виплати і страхові відшкодування та викупні суми						
<i>Страхові виплати та страхові відшкодування</i>	240	77423,6	8450,1	18664,1	38388,8	11920,5
<i>Виплати викупних сум</i>	250	0	-	-	-	-
VI. Операційні витрати, інші та надзвичайні витрати						
<i>Відрахування у технічні резерви, інші, ніж резерви незароблених премій</i>	260	51682,8	21478,6	9191,3	10543,7	10469,3
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування (аквізаційні витрати)	300	5299,5	505,5	1524,8	1508,4	1760,8
у тому числі на агентські винагороди	301	5284,6	505,5	1524,8	1508,4	1760,8
із яких страховикам-нерезидентам	302	0	-	-	-	-
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховування	310	21,6	1,1	3,7	1,9	14,9
у тому числі на винагороди брокерам	311	21,6	1,1	3,7	1,9	14,9
із яких брокерам-нерезидентам	312	21,6	1,1	3,7	1,9	14,9
на комісійні винагороди перестраховальникам	313	0	-	-	-	-
із яких перестраховальникам-нерезидентам	314	0	-	-	-	-
<i>Витрати, пов'язані з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися у звітному періоді</i>	320	368,5	93,3	59,6	91,7	123,9
у тому числі на оплату експертних (оцінних) робіт	322	274,9	57,6	51,2	78,0	88,1
із яких на оплату послуг аварійних комісарів	323	0	-	-	-	-
на оплату послуг установ асітансу*	324	78,9	31,3	6,1	9,7	31,8
<i>Інші витрати, що належать до собівартості реалізованих послуг</i>	340	11049,7	2092,6	2523,7	3052,2	3381,2
<i>Інші адміністративні витрати</i>	350	16531,9	3475,3	3693,9	4058,6	5304,1
<i>Інші витрати на збут послуг</i>	360	5556,4	431,7	1697,1	1191,4	2236,2
у тому числі витрати на рекламу та маркетинг	361	0	-	-	-	-
<i>Інші операційні витрати</i>	370	664,0	244,3	28,1	71,0	320,6
Фінансові витрати	380	270,8	-	-	270,8	-
Інші витрати	390	339579,3	20026,3	13482,5	205806,4	100264,
VII. Фінансові результати звичайної діяльності та надзвичайних подій (до оподаткування)						
<i>Результат основної діяльності</i>	410	77450,0	13190,9	30410,1	(-2769,3)	36618,3
<i>Результат фінансових операцій</i>	420	6000,0	1118,8	2099,3	1187,0	1594,9
у тому числі від участі в капіталі	421	0	-	-	-	-
<i>Результат іншої звичайної діяльності</i>	430	1266,1	7,0	32,2	1164,1	62,8
VIII. Податки на прибуток від звичайної діяльності та на прибуток від надзвичайних подій						
<i>Податок на прибуток від звичайної діяльності</i>	450	5071,8	1594,2	1312,3	1560,9	604,4
у тому числі на валові доходи від діяльності з видів страхування, інших, ніж страхування життя	451	3578,2	1314,5	756,6	1177,5	329,6
на валові доходи від діяльності із страхування життя	452	0	-	-	-	-
на операції з перестраховиками - нерезидентами	453	43,6	-	15,5	19,0	9,1
<i>Податки на прибуток від надзвичайних подій</i>	460	0	-	-	-	-
IX. Чистий						
Прибуток	470	81623,3	12722,5	31229,3	0	37671,6
Збиток	480	(-1979,1)	0	0	(-1979,1)	0

Таблиця 5.12 – Звіт про доходи та витрати СК «Гамма» за звітний період

Показники	Код рядка	Усього	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6	7
I. Визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески), усього	010	67701,3	15889,9	18664,8	18208,6	14938,0
від філій	011	57935,0	13779,6	15238,	15537,8	13379,0
від страхувальників - фізичних осіб	012	51802,9	11475,0	14538,	14149,2	11640,3
від перестраховальників	013	1278,7	436,2	609,6	156,8	76,0
із них від перестраховальників-нерезидентів	014	86,8	32,4	37,9	44,7	(-28,2)
Частки страхових платежів (премії, внесків), належні перестраховикам	020	1973,3	46,0	692,5	807,1	427,6
у тому числі перестраховикам-нерезидентам	021	1075,3	(-309,1)	486,6	679,6	218,1
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на початок звітного періоду	030	X	41767,8	30658,3	27030,5	27105,0
Резерви незароблених премій та залишки страхових платежів з державного обов'язкового страхування на кінець звітного періоду	040	X	30658,3	27030,5	27105,0	25154,4
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на початок звітного періоду	050	X	2135,6	1352,8	866,6	1043,2
Частка перестраховиків у резервах незароблених премій на кінець звітного періоду	060	X	1352,8	866,6	1043,2	898,2
<i>Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя (зароблені страхові платежі), 010-020+030-040-050+060</i>	070	81104,0	26170,6	21113,9	17503,5	16316,0
II. Визначення доходу від реалізації послуг із страхування життя						
Страхові платежі (премії, внески)	080	0	-	-	-	-
<i>Дохід від реалізації послуг зі страхування життя 080-90-140+280</i>	100	0	0	0	0	0
III. Дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт)						
<i>Дохід від надання послуг для інших страховиків</i>	110	0	0	-	-	-
<i>Дохід від надання послуг (виконання робіт), що безпосередньо пов'язані із видами діяльності, зазначеними у статті 2 Закону України "Про страхування"</i>	120	0	-	-	-	-
IV. Інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи						
<i>Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж: резерви незароблених премій</i>	130	50311,8	10493,8	16168,8	14603,8	9045,4
<i>Частки страхових виплат і відшкодувань, компенсовані перестраховиками</i>	150	2118,3	510,0	490,4	726,2	391,7
<i>із них перестраховиками - нерезидентами</i>	151	109,9	2,1	-	90,1	17,7
<i>Частки викупних сум, що компенсуються</i>	160	0	-	-	-	-
<i>Суми, що повертаються із централізованих страхових резервних фондів</i>	170	0	-	-	-	-
<i>Суми, що отримуються в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки</i>	180	303,1	144,3	34,6	50,4	73,8
<i>Інші операційні доходи</i>	200	1272,4	327,6	640,8	275,7	28,3

Продовження таблиці 5.12

1	2	3	4	5	6	7
<i>Фінансові доходи</i>	210	4833,5	1329,3	1241,2	1153,0	1110,0
у тому числі доходи від участі в капіталі	211	0	-	-	-	-
доходи за облігаціями	212	292,8	73,2	73,2	73,2	73,2
доходи від депозитів	213	4463,3	1256,0	1167,7	1074,3	965,2
<i>Інші доходи</i>	220	19257,3	87,3	15327,4	136,9	3705,8
<i>Надзвичайні доходи</i>	230	11,7	-	-	-	11,7
V. Страхові виплати і страхові відшкодування та викупні суми						
<i>Страхові виплати та страхові відшкодування</i>	240	898,6	236,0	231,8	185,3	245,5
<i>Виплати викупних сум</i>	250	0	-	-	-	-
VI. Операційні витрати, інші та надзвичайні витрати						
<i>Відрахування у технічні резерви, інші, ніж: резерви незароблених премій</i>	260	51348,7	16670,6	14762,3	9165,1	10750,7
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування (аквізиційні витрати)	300	7670,7	1679,1	1989,0	2271,9	1730,7
у тому числі на агентські винагороди	301	7670,7	1679,1	1989,0	2271,9	1730,7
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховування	310	1,7	-	1,7	-	-
у тому числі на винагороди брокерам	311	1,7	-	1,7	-	-
із яких брокерам-нерезидентам	312	1,7	-	1,7	-	-
Витрати, пов'язані з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися у звітному періоді	320	458,8	113,4	92,8	131,4	121,2
у тому числі на оплату експертних (оцінних) робіт	322	318,1	109,8	67,3	84,7	56,3
із яких на оплату послуг аварійних комісарів	323	0	-	-	-	-
на оплату послуг установ асистансу*	324	71,7	-	19,3	18,6	33,8
Інші витрати, що належать до собівартості реалізованих послуг	340	12093,8	2561,5	2994,6	3082,2	3455,5
Інші адміністративні витрати	350	17551,0	4073,8	4173,4	4613,4	4690,4
Інші витрати на збут послуг	360	4180,9	1369,0	1169,4	942,8	699,7
у тому числі витрати на рекламу та маркетинг	361	0	-	-	-	-
Інші операційні витрати	370	655,4	244,5	83,5	250,1	77,3
Фінансові витрати	380	5,9	-	-	-	5,9
Інші витрати	390	20610,0	9,9	16721	5,9	3873,2
Надзвичайні витрати	400	0,2	-	-	-	0,2
VII. Фінансові результати звичайної діяльності та надзвичайних подій (до оподаткування)						
<i>Результат основної діяльності</i>	410	448,4	620,1	4304,9	2651,9	-7128,5
<i>Результат фінансових операцій</i>	420	4827,6	1329,3	1241,2	1153,0	1104,1
у тому числі від участі в капіталі	421	0	-	-	-	-
<i>Результат іншої звичайної діяльності</i>	430	(-1352,7)	77,4	-1393,6	130,6	(-167,4)
<i>Результат надзвичайних подій</i>	440	11,5	0	0	0	11,5
VIII. Податки на прибуток від звичайної діяльності та на прибуток від надзвичайних подій						
<i>Податок на прибуток від звичайної діяльності</i>	450	3024,1	918,5	571,1	837,6	696,9
на операції з перестраховиками - нерезидентами	453	25,0	-	25,0	-	-
IX. Чистий						
Прибуток	470	7787,9	1108,3	3581,4	3098,2	0
Збиток	480	(-6877,2)	0	0	0	-6877,2

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Деякі питання організації фінансового моніторингу : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 р. № 747. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/747-2010- %D0%BF](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/747-2010-%D0%BF).
2. Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків: розпорядження Нацкомфінпослуг від 03.02.2004 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0517-04>.
3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Аранчій В.І., Остапенко О.М., Остапенко Т.М. Страховий менеджмент: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2018. 252 с.
5. Баранов А.Л., Баранова О.В. Фінанси страхових організацій. Практикум: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2012. 215 с.
6. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: КНЕУ, 2009. 283 с.
7. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2007. 328 с.
8. Добрянський І.А., Рижиков В.С., Серватинська І.М. Страхування: підруч. Київ: Університет сучасних знань, 2014. 315 с.
9. Жилкина А. Н. Инновационный подход в управлении страховым бизнесом: монография. Санкт-Петербург: Изд. Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2014. 126 с.
10. Ліга страхових організацій України: офіційний сайт. URL: <http://uainsur.com/>
11. Майданик Р.А. Страхування зобов'язань з надання медичної допомоги: навч.-практич. посіб. Київ: Алерта, 2013. 80 с.
12. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: офіційний сайт. URL: www.nfr.gov.ua.
13. Никулина Н. Н., Эриашвили Н.Д. Страховой менеджмент : учеб. пособ. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 703 с.
14. Практикум зі страхування: навч. посіб./ В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Р.В. Пікус [та ін.]. Київ: Київський університет, 2010. 479 с.
15. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. – 286 с.
16. Сокиринська І.Г., Журавльова Т.О., Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент. Навчальний посібник. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 301 с.
17. Страховий менеджмент: підручник / [С.С. Осадець, О.В. Мурашко, В.М. Фурман та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С.С. Осадця. Київ: КНЕУ, 2011. 333 с.
18. Супрун А.А., Супрун Н.В. Страховий менеджмент: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2010. 300 с.